

Alkoholiohjelma 2008-2011

entä vuoden 2011 jälkeen?

Ismo Tuominen
3.6.2010

Alkoholiohjelman historia

- 3.10.2003 Hallituksen esitys: Alkoholiveroa alennetaan 33 %
- 9.10.2003 VNpp alkoholipolitiikan linjauksista. Tavoitteet:
- Alkoholin aiheuttamia haittoja lasten ja perheiden hyvinvoinnille vähennetään merkittävästi.
  - Alkoholijuomien riskikäyttöä ja siitä aiheutuvia haittoja vähennetään merkittävästi.
  - Alkoholijuomien kokonaiskulutus käännetään laskuun
- 2004-2007 Alkoholiohjelma vuosille 2004-2007
- STM:n vastuulla oleva yhteistyö- ja kumppanuusprosessi

Uudet poliittiset linjaukset

*PM Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelma
19.4.2007:*

- Jatketaan kansallisen alkoholiohjelman toteuttamista.
- Varhainen puuttuminen pysyväksi käytännöksi.
- Alkoholiveroa nostetaan kansanterveyden edistämiseksi
- Lasten vanhempien alkoholinkäytön ja siitä lapsille aiheutuvien haittojen vähentäminen
- Varmistetaan raskaana olevien päihdeongelmaisten naisten hoito ja päihdeongelmaisten vanhempien lapsille riittävät tukipalvelut.

PricewaterhouseCoopers Oy 31.1.2008: Alkoholiohjelman ulkoinen arviointi

- Alkoholiohjelman tavoitteet ovat oikeaan osuneita.
- Vuoden 2004 veronalennukset johtivat siihen, ettei tavoitteita saavutettu.
- Ohjelman toimintarakenne (mukaan lukien kumppanuussopimukset) on sinänsä toimiva.
- Sosiaali- ja terveysministeriön tulisi tehostaa valtionhallinnon eri sektoreiden yhteistyötä.
- Ohjelman operatiivisia tavoitteita tulisi konkretisoida ja Stakesin tulisi ottaa vahvempi rooli alueellisen tason koordinoimisessa.

<http://info.stakes.fi/alkoholiohjelman/FI/index.htm>

Yhteenveto: Alkoholiohjelman 2008-2011 uudet linjaukset

	Ulkoinen arviointi	Päätetty linjaus
Tavoitteet	Hyvä	Säilytetään
Poliittinen tuki	Välttävä	Erityisesti VM mukaan. Tiivis yhteys TEPOon.
Organisointi	Tyydyttävä/Välttävä	Strateginen vastuu STM:llä. <u>Kumppaneiden</u> tuki Stakesille. Painotuksena paikallisuus aluetason ohjauksen kautta.
Toimenpiteet	Hyvä/Tyydyttävä	Kumppanuussopimuksia laajennetaan ja konkretisoidaan.

Tavoitteet ja keskeiset toimet

Vanhempien alkoholinkäytön aiheuttamien haittojen ehkäisy

- Vanhempien kasvatustehtävän tukeminen
- Tiedotus haitoista ja avun saannin mahdollisuuksista
- Perheväkivallan ehkäisy
- Lastensuojelun toimintaedellytysten varmistaminen

Nuorten alkoholinkäytöstä aiheutuvien haittojen ehkäisy

- Vanhempien, koulun, nuorisotoimen, järjestöjen, elinkeinon yhteistyö
- Saatavuuden rajoitukset ja nuoria tukeva toiminta
- Alkoholimainonnan rajoittaminen
- Päihdekasvatus

Tavoitteet ja keskeiset toimet

Yksittäisistä alkoholin käyttökerroista aiheutuvat haitat

- Häiriöiden ja väkivallan ehkäisy yleisillä paikoilla
- Päähtyneille myynnin ja anniskelun rajoitusten oma/valvonta
- Alkoholin tarjoamisen vastuullisuuden lisääminen
- Liikennejuopumuksen ehkäisy
- Työ- ja vapaa-ajan turvallisuuteen liittyvät riskit

Pitkäaikaisesta riskikäytöstä aiheutuvat haitat

- Riskien arviointi osaksi terveydentilan arviointia
- Riskiryhmiin kohdennettu neuvonta ja varhainen puuttuminen
- Päihdehoidon kattavuus, saatavuus ja laatu
- Riskikäyttöä, riskien arviointia ja omaehtoista rajoittamista koskeva tiedotus

Tavoitteet ja keskeiset toimet

(Kokonaiskulutuksen hallinta

- Alkoholiverotus edelleen korkea – tarvittaessa muutettavissa
- Alkon monopoliasema ennallaan
- Alkoholilupahallinto ja -valvonta > hyvinvointia ja elinympäristöä heikentävien haittojen ja häiriöiden vähentäminen
- Terveellisiä elämäntapoja edistävän kansalaistoiminnan tukeminen
- Vaikuttaminen alkoholiveropolitiikkaan EU:ssa
- Vaikuttaminen EU:n alkoholistrategiaan)

Näkökohtia 2011-

- Toiminnan perustelut pysyvät
- Alkoholiohjelma jatkaa hallitusohjelmassa tai ilman
- Taustalla laki ja pysyvät tehtävät
- Painopiste arkielämään

Raittiustyölaki

1 §

Raittiustyön tarkoituksena on totuttaa kansalaiset terveisiin elämäntapoihin ohjaamalla heitä välttämään päihteiden ja tupakan käyttöä.

2 §

Yleisten edellytysten luominen raittiustyölle on ensisijaisesti valtion ja kuntien tehtävänä. Käytännön raittiustyön tekemisestä vastaavat pääasiassa kunnat sekä raittius- ja kansanterveysjärjestöt.

3 §

Raittiustyön yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle ja sen alaisina aluehallintovirastoille.

Alkoholi ja terveyserot

- mitattuna kuolleisuudella

- **Miehet > naiset** -6,8 vuotta
  - Pääsyyt tupakka 30 %, alkoholi 20 %
- **Itä-suomalaiset > Länsi-suomalaiset** - 2-5 / 1-3 vuotta
  - Kehitys riippuu olennaisesti alkoholiehtoisen tapaturmaisen ja väkivaltaisen kuolleisuuden muutoksista
- **Työntekijät > toimihenkilöt** - 6 / 3 vuotta
  - Tärkeimpiä syitä alkoholiehtoiset kuolemat työntekijöiden keskuudessa
- **Muut > naimisissa olevat**
  - Alkoholi osallinen joka toisessa ”muiden” ylimääräisistä kuolemista
- **Suomenkieliset > ruotsinkieliset** - 2,5 / 1 vuotta
  - Väestön alueellinen ja sosioekonominen jakauma + alkoholi ja tupakka

Seppo Koskinen ym.: Suomen väestö, Gaudeamus 2007. s. 169-234

Kenen tehtävä on toimia ja miten?

1. ”Julkisen vallan tehtävänä on edistää väestön terveyttä”

2. Monen muunkin kannattaa toimia...

- Ihmisten itsensä
- Lähiyhteisöjen ja järjestöjen
- Työpaikkojen
- Alkoholin valmistajien, myyjien ja anniskelijoiden
- Kuntien – nuorisotoimen, sosiaali- ja terveystoimen, ...
- Kirkkojen

Yhteenveto

- **Nykyiset alkoholihaitat ovat seurausta siitä, miten suhtaudumme nykyään alkoholiin**
  - jokainen meistä vaikuttaa arjessa, työssä ja vaaleissa siihen, mihin suuntaan haittatilastot tulevaisuudessa kehittyvät.
- **Jos suhtautuminen ei muutu, haittataso kasvaa nykyisestä.**
- **Suurin muutostarve liittyy koko väestön valmiuteen**
  - rajoittaa alkoholin virallista ja epävirallista saatavuutta
  - puuttua alkoholista aiheutuviin häiriöihin – erityisesti humalajuomiseen.
- **Apua on enemmän tai vähemmän myös koko väestöön ja riskiryhmiin kohdistetuilla**
  - varhaisella puuttumisella
  - informaatiolla